

АД ПРАДЗЕДАЎ СПАКОН ВЯКОУ...

КУЛЬТУРА — паняцце да-
лікатнае, а аўтэнтычна
культура тым больш.
Сёння яна ёсць, а заўтра яе можа знесці які-небудзь вулкан,
як напрыклад, адбылося з
культурай Мінойскай цывіліза-
цыі. І толькі больш як праз ча-
тыры стагоддзі пасля прырод-
най катастрофы англічанін Ар-
тур Эванс раскапаў на востраве Крыт вялікі палац, які і сён-
ня не перастае здзіўляць сва-
мі несіметрычнымі пакоямі,
лабірынтамі і светавымі кало-
дзежамі ў столі — замяняльни-
камі сучасных акон...

Дваццаць гадоў таму ў Чарнобыльскай трыццаціламетровай зоне выкопвалі вялізныя ямы і бульдозерам звалъвалі туды забруджаныя будынкі з забрудженымі рэчамі. Рабілі гэта з боллю, жалобай, але свядома: каб па-хаваць чалавечую бяду назаўсёды. Там, дзе стаялі дамы, сёння засталіся толькі пагоркі зямлі.

Так было б і з помнікамі культуры і мастацтва, якія рэзыгавалі пакінуць свет назаўсёды і застацца без прыдзірлівага вока сучаснікам. Аднак, на шчасце, знайшлася каманда патрыётаў-энтузіястаў, якой удалося ўратаваць цэлы пласт народнай культуры. І сёння ў Музее старажытнабеларускай культуры Акадэміі навук Беларусі ў Чарнобыльскай зале можна пабачыць аўтэнтычныя рэчы народнага быту і мастацтва фальклору. Аб тым, як збіраўся і апрацоўваліся гэтыя помнікі культуры і пойдзе размова з навуковым супрацоўнікам аддзеяла старажытнай культуры Міка-

лаем Мельнікам.

— Этнографічная экспеды-
цыя — рэч сур'ёзная, патрабуе вялікай адказнасці і рашу-
часці, і тым больш, калі «па-
дарожжа» ладзіцца туды, ад-
куль усе бягучы, як з карабля,
які тоне. Хто першым з ваша-
га калектыву адважыўся ўзяць гэты груз на свае пле-
чи?

— Ініцыятарам этнографічных экспедыцый быў Віктар Фёдаравіч Шматай, доктар мастацтва-
знаўства, былы дырэктар Музея старажытнабеларускай культуры Акадэміі навук Беларусі, які родам з вёскі Камарына Брагінска-
га раёна. Падчас чарнобыльскай трагедыі ён рабіў шмат замалёвак патых мясцінах і ўбачыў, што захавалася вялікая колькасць экспанатаў, прапанаваў з'ездзіць туды. У чэрвені 1991 года мы падехалі ў Брагін аўтобусам. У Брагінскім гарвыканкаме нас зразумелі, далі траспарт, каб дабрацца ў трыццаціламетровую зону, абнесеную калючым дротам. Аказалася, што гэта вельмі багаты этнографічнымі экспанатамі рэгіён. У асобных вёсках, такіх, як

Калыбань, у кожнай хаце быў свой міні-этнографічны музей. І жорны былі, і ступы, і самапрадакі. Мы адбіралі самыя лепшыя экспанаты. Дні трох так ездзілі, збиралі, потым Віктар Фёдаравіч заказаў машыну на аўтабазе. Так у інстытуце з'явіліся нашы знаходкі.

— Але ж у інстытуце значна больш помнікаў гісторыі і мастацтва, чым можа змясціць адна машына?

— Сапраўды так. На наша шчасце, якраз у гэты час стварылася гісторыка-культурная экспедыцыя пры Міністэрстве культуры, якая таксама паставіла сваёй задачай выратаванне помнікаў старажытнасці. Далейшую працу мы працягвалі пад эгідай гэтай гісторыка-культурнай экспедыцыі, якая фінансавалася тады Дзяржкамчарнобылем. Міхаіл Філістовіч, а потым Генадзь Шары ўзначальвалі гэту экспедыцыю і шмат зрабілі па збору каштоўнасцяў народнай культуры. З 1991 па 2000 год мы аб'ездзілі амаль усе вёскі трыццаціламетровай зоны і сабралі багаты матэрыял па этнографіі, па май-

ванках, па ткацтву. Атрымаўся аддзел «Помнікі этнаграфіі народнага мастацтва Чарнобыльскай зоны».

— І як адзягавалі ў сталіцы на «чарнобыльскія» «каштоўнасці»?

— Паднялася паніка. Прывезлі санэпідэмстанцыю, каб праверыць рэчы на радыяцыю. Аднак вынікі атрымаліся дадатныя. Справа ў тым, што ўсе рэчы былі зробленыя яшчэ да аварыі. А каб пазбавіцца ад таго пылу, які на іх асеў, дастаткова было памыць экспанаты шмоткай з мылом.

— Па якіх эстэтычных крытэрыях вы адбіралі помнікі народнага мастацтва?

— Безумоўна, магчымасці былі абмежаваныя, таму мы засяроджвалі ўвагу на тым, каб рэч глядзелася па-мастаку, не рассыпалася, не была паточанай шашалем, была больш адмысловой формы. Так нам удалося знайсці нажную ступу. Раней толькі бачыў яе на малюнках і думаў, што больш ужо не пабачу ўвачавідкі. Падчас экспедыцыі мы вывезлі куфры з прыроднымі

ліч вырабаў з керамікі; драўлянае з салірным арнаментам ярмо (прыстасаванне для запрагання вала). Крыху воддаль — жорны, кросны... «Бачыце, — тлумачыць Мікалай Пятровіч, — гэтыя кросны больш старажытныя, бо нікі падвешваліся да столі, а ў тых — да драўлянай перакладзіны». Побач з рабочымі інструментамі — і сам прадукт — народны строй жанчыны-паляшучкі.

На сценах вісяць дываны-маліянкі. Вось тут — сустрэча дзяўчыны і хлопца каля студні, а вось там — цыганскі табар каля рэчкі, а зусім побач — прыгожая русалка і асілак-волат...

— А ведаеце, што гэта? — працягвае Мікалай Мельнікаў, — рубель — прыстасаванне для прасавання бялізны. Звычайнай драўлянай палкі з выбоінамі ў выглядзе хваляў. На адным канцы — драўляная галава птушкі, а на «хвасце» выбіта «1918». Відаць, не адно пакаленне вадзіла гэтym зграбным лебедзем па бялізне.

Па-мастаку аздобленыя дзічачыя калькі, інкрустованыя саломкай рамкай фотаздымкаў, раз-

БЕЛАРУСЬ РЫХТУЕ ПРАПАНОВЫ НА СПЕЦПАСЯДЖЭННЕ ГЕНАСАМБЛЕІ ААН

Беларусь цяпер рыхтуе конкретныя прапановы на спецыяльнае пасяджэнне 60-й сесіі Генеральнай асамбліі ААН, прысвечанае 20-годдзю аварыі на Чарнобыльскай АЭС, якое адбудзеца 28 красавіка ў Нью-Йорку. Аб гэтым паведаміў намеснік міністра замежных спраў Беларусі Аляксандр Герасіменка.

«Перш за ўсё катастрофа датычыцца беларускага народа, і мы не можам заставацца ўбаку. Тым больш, што, на мой погляд, людзі пачалі як бы звыкацца з гэтай праблемай. Усё ж магчымасці сусветнага супольніцтва такія, што з чарнобыльскай бядой мы можам змагацца больш актыўна», — падкрэсліў намеснік кіраўніка зневалітчычнага ведамства. Ён таксама нагадаў, што наша рэспубліка заўсёды актыўна выступала за развіццё міжнароднага супрацоўніцтва па пераадоленню наступствіў чарнобыльскай катастрофы і была ініцыятарам прыняцця шэрага чарнобыльскіх рэзалюцый ААН.

БЕЛТА.

ныя спінкі ложкаў, крэслы з адмысловымі драўлянымі спінкамі і ножкамі. А вось зэдлік, які добра «прыжыўся» на прыродным карані дрэва. Драўляныя абрэзы. Фарбу і малюнак на некаторых з іх з'еў час, і не толькі...

— Усе гэтыя экспанаты, асабліва тканины, былі ў страшным стане: забруджаныя вяліліся пад нагамі, — як бы адказ на мае думкі гучаць слова экспкурсавода. — Не адно кола рабаўнікоў за гэты час перавярнулася ў гэтай зоне. Салдаты, якія ахоўвалі і, канешне, там шукалі і ўсё, што можна было вывезці, вывезлі...

Нарэшце падыходжу бліжэй і чытаю: «Саха. Магілёўская вобласць. Слаўгарадскі раён. в. Дабранка». І якім жа трэба было быць моцным і працавітым, каб слыць «планам сахі і касы!»

Дваццаць гадоў таму людзі, якія жылі ў Чарнобыльскай трыццаціламетровай зоне, заўсёды пакінулі сваю малую родзіму, але іх духоўная культура будзе жыць яшчэ не адно. Стагоддзе ў сэрцах урbanізаваных нашчадкаў.

Вікторыя ШМЯЛЁВА.

Чарнобыль перамагла Маці

У паветры пахла вярбой, сонца дарыла свае амаль летнія промні. Звычайны дзень. Ён мог бы назаўсёды застацца проста днём, але чыйсьці выбар зверху паў на 26 красавіка. 26 красавіка 1986 года. Дзень да краёў напоўніўся жахам. І толькі адзін Бог ведае, што гэты жах памножаны на два.

Я пра тых, хто — больш за сваё — абераў яшчэ адно жыщё — свайго дзіцяці. Пра маці таго атрученага часу. Страх, боль, разгубленасць. Звыклая рэчаіснасць разбіваецца на кавалкі, нібы крохкае шкло. Хочацца проста схаваць галаву ў пясок. Цяжка ўявіць, якая гэта ноша для кволых жаночых плячэй, і якой адвагай валодаюць тыя жаночыны, чые дзецы з'явіліся на свет у наступныя некалькі гадоў пасля трагедыі, калі стала канчаткова зразумела: таго жыцця, што было да катастрофы, не будзе ніколі.

Мы ж, сённяшнія, адносна стабільныя, упэўненныя ў заўтрашнім дні, думаем пра дваіх-траіх дзяцей са свяшчэнным жахам. І вельмі цяжка, і праблемна.

Часам пытаюся ў сябе: «А ці змаглі б мы, большасць, узяць на сябе такую адказнасць? Ці рашыліся б зрабіць шырокі крок у надта ўжо няясна-змрочную будучыню?». Думаю пра гэта ў чарговы раз і незаўважна пагляду на сваю маму. Ці цяжка ёй было ў амаль мае 22 гады з трымя маленъкімі дзеткамі? Чаго каштаваў ёй гэты выбар? «Ды я і не думала, што магу інакш. І твой бацька быў побач», — спакойна, як заўсёды, гаворыць яна. Так, быццам бы не было праблем, няўпэўненасці, дэпрэсіі, дзіцячых хвароб, змены некалькіх месцаў жыхарства, уласнага слабага здароўя. І адступіць жа нельга было. Гэта быў выбар без права на памылку.

Вось зараз, праз 20 гадоў, гляджу на гэты дзень вачыма аповядадаў і фільмаў, і ўсё здаецца проста, як для ўсіх тых, у каго не было мінулага з раздзяляльнай паласой да аварыі і пасля.

Спрабую ўявіць сябе на месцы іх, маці таго часу, маладых і наўных, кволых і мужных. А ці змагла б я? Не ведаю... Напэўна, каб быць маці, трэба быць воінам, які патэтычна гэта гучыць. Яны, маладыя маці 1986 года, ведаюць пра гэта, але наўрад ці лічаць сябе героямі.

І няхай сёння не Восьмага сакавіка, проста набліжаецца яшчэ адзін дзень памяці — 26 красавіка. Не менш важная дата, каб падзякаваць Жанчынам і Маці. Тым, хто па праву заслугоўвае медаля «За адвагу». Хочацца сказаць многае, але чамусьці няма слоў. І, можа, недарэчна, але я, равесніца тых людзей, проста кланяюся вам, маці, якія перамаглі Чарнобыль. Нізка-нізка.

Дзякую.

Таццяна ЧУЕВА, студэнтка
факультэта журналістыкі БДУ.

ЧАРНОБЫЛЬСКАЯ МАЛІТВА

У Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі пачалася работа над сумесным беларуска-французскім праектам. З 23 да 26 красавіка тэатр выступіць ва ўкраінскім горадзе Прыпяць з дабрачынным спектаклем «Чарнобыльская малітва», у якім возьмуць удзел беларускія і французскія акцёры. Драма паводле документальнай аповесці Святланы Алексіевіч была паставлена ў тэатры чатыры гаду таму пад кірауніцтвам французскага рэжысёра Бруна Бусаголя, пры ўдзеле заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, мастацкага кірауніка тэатра Валерыя Анісенкі. У гэтый дні Бруна Бусаголь спецыяльна прыехаў у Мінск, каб правесці сумесныя рэпетыцыі з беларускімі і французскімі акцёрамі.

Вольга БЕРАСНЁВА, «Мінск—Навіны».

Дабрачыннасць «Хатняя» рэабілітацыя анкахворых дзяцей

За 20 гадоў пасля аварыі на ЧАЭС колькасць захворванняў на рак шчытападобнай залозы ў дзяцей вырасла ў 87 разоў, у падлёткаў — у 12 разоў, у дарослых — у 5. З 1990 года Дзіцячы фонд ААН адзначыў у беларускіх дзяцей павышэнне частаты захворванняў сістэмы кровазвароту, нервовай сістэмы, органаў стрававання, захворванняў апорна-рухальнага апарату, а таксама ўстанавіў мноства выпадкаў прыроджаных захворванняў сэрца і ўзнікнення злакасных пухлін.

Паводле слоў старшыні ГА «Дзеці ў бядзе» Яўгена Украінцева, штогод прыкладна ў 200 дзяцей упершыню выяўляецца анкалагічнае захворванне. Сама арганізацыя мае ўжо 17 падраздзяленняў у розных гаратах і паступова развівае супрацоўніцтва з SOS-Сацыяльным цэнтрам маці і дзіцяці імя Германа Гмайнера — круглагадовай рэабілітацыйна-аздараўленчай установай для дзяцей, якія пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС і маюць анкалагічныя захворванні.

Размешчаны ў пасёлку Бараўляны, на тэрыторыі SOS-Дзіцячай вёскі, цэнтр прымае ў год каля 500 дзяцей і іх маці. Бясплатнае пражыванне з самаабслугой-ванием нагадвае знаходжанне ў хатніх умовах. Кожная матуля атрымлівае прадуктовыя наборы, сокі, дапамогу ад партнёрскіх арганізацый, а таксама моцную психатэрапеўтычную падтрымку.

— Да нас паступаюць дзеці з сур'ёзнымі паталогіямі — гэта выпадкі трансплантацыі коснага мозга, пухліны галаўнога мозга, вострага лейкозу і іншыя, — кажа загадчыца дзённым аддзяленнем Рэспубліканскага дзіцячага анкагематалагічнага цэнтра Алеся Маркавец. — У востры перыяд лячэнне такіх пацыентаў працягваецца ад 6 да 10 месяцаў, а пасля можа адбывацца і ў хатніх умовах, у тым жа Сацыяльным цэнтры маці і дзіцяці, якіі знаходзіцца ў двух кроках ад нас...

Згодна з агульнай анкагематалагічнай статыстыкай, палова пацыентаў выздараўлівае.

Святлана МАРОЗАВА.

Уладзімір ЦАЛКО, старшыня Камчарнобыля:

«ПАВІННА АДБЫЦЦА РЭАЛЬНАЕ АДРАДЖЭННЕ ПАЦЯРПЕУШЫХ РЭГІЁНАЎ»

Вось ужо дваццаць гадоў мы жывём «пасля Чарнобыля». Паводле ацэнак спецыялістаў, аварыя на ЧАЭС — самая буйная тэхнагенная катастрофа ў гісторыі чалавецтва. У выніку яе вялікая частка тэрыторыі Беларусі ператварылася ў зону экалагічнага бедства: «пад радыяцый» апынулася амаль чвэрць тэрыторыі, у значнай ступені пацярпела пятая частка насельніцтва. З такім комплексам праблем, звязаных з наступствамі катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, ніхто яшчэ не сутыкаўся. Відавочна, што іх пераадоленне зацягнецца на мноўгія дзесяцігоддзі. Канешне, на працягу дваццаці гадоў шмат зроблена, аднак шэраг надзённых пытанняў дасюль застаецца канчатковым не вырашаным. Якія асноўныя прыярытэты разабілітацыі забруджаных тэрыторый, што яна прынясе тутэйшым жыхарам? На пытанні карэспандэнта «Звязды» адказвае старшыня Камітэта па праблемах наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь Уладзімір ЦАЛКО.

«Дзяржава выдзеліла больш чым 17 млрд долараў»

— Катастрофа на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі — сапрадўдная нацыянальная трагедыя для Беларусі. Гэта трэба дакладна разумець і адпаведным чынам ажыццяўляць стратэгію па пераадоленню наступстваў. Пасля Чарнобыля цэзіем-137 найбольш моцна было забруджана 18 тысяч квадратных кіламетраў сельскагаспадарчых палеткаў — пятая частка іх агульной плошчы. Гэта былі найбольш урадлівыя глебы. З абароту было выведзена 2,6 тысячи кв. кіламетраў сельгаспалеткаў. Ліквідаваны 54 калгасы і саўгасы, 9 прадпрыемстваў, што адносіліся да перапрацоўчай галіны аграрнагаспаводнага комплексу. Рэзка скарацілася пасяўныя плошчы і валавы збор сельскагаспадарчых культур, істотна зменшылася пагалоўе жывёлы.

Значна скарацілася сырэвінная база. З карыстання былі выведзены 132 радовішчы мінеральных рэсурсаў. З плану правядзення геолагаразведачных работ выключана тэрыторыя Прыпяцкай нафтагазаноснай вобласці, рэсурсы якой спецыялістамі ацэньваліся ў 52,2 мільёна тон нафты. Забруджана радыяцыйная калія чвэрці ляснога фонду Беларусі — амаль 20 тысяч квадратных кіламетраў. У выніку штогадовыя страты драўнінных рэсурсаў перавышаюць цяпер два мільёны кубаметраў, а да 2010 года (па прагнозах) гэты паказчык узрасце амаль удвая. У зоне забруджвання знаходзяцца больш чым 300 прамысловых прадпрыемстваў. Дзейнасць шэрагу з іх па аб'ектыўных прычынах (у асноўным — з-за адсялення жыхароў з найбольш пацярпейшых тэрыторый) была спынена. Постчарнобыльская рэгіёна Беларусі характарызуєца скажанай дэмографічнай структурой. У найбольш пацярпейшых рэгіёнах долі пенсіянераў складае каля 70 працэнтаў. Як бачым, гэты паказчык значна вышэй сярэдняга па Беларусі.

Віктар БУРАКОЎ:

«ЧАРНОБЫЛЬ — ВЯЛІКІ БОЛЬ НАШАГА РАЁНА»

Веткаўшчына — прыгожы самабытны край: кучаравыя зялёныя лясы, блакітная роўняндзь Сожа і Бесядзі, пойменныя азярыны. І ад вечны подых гісторыі, звязаны з дзейнасцю стараабрадцаў, рэвалюцыйнымі падзеямі 1917 года, жорсткімі кровапралітнімі баямі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, стваральнай працай людзей. Веткаўшчына — край, які падвергнуўся атакам чарнобыльскага атама і які змагаецца з ім і дагэтуль. Мы гутарым са старшынёй райвыканкама Віктарам Бураковым аб справах раёна, аб людзях яго, аб тым, як пераадольваюцца вынікі чарнобыльскай катастрофы.

— Для пачатку, Віктар Васільевіч, акрэсліце маштабы страт, якія нанес раёну так званы «мірны» чарнобыльскі атам.

— Яны вялізныя як у матэрыяльным, так і мараль-

ным плане, бо выбух на чацвёртым рэактары Чарнобыльскай АЭС аказаў негатыўнае ўздзеянне на ўсё сферы жыццяздзейнасці чалавека. За 20 гадоў пасля катастрофы ў раёне перасталі існаваць 59 населеных пунктаў, колькасць насельніцтва паменшылася на 20,3 тысячи чалавек. Раней было 19 сельсаветаў, а засталося 11. Даволі значныя страты ў сельскай гаспадарцы, бо з абароту было выведзена 36 013 гектараў сельгасугоддзяў, ліквідавана пяць саўгасаў і тры калгасы, рэзка скарацілася пасяўныя плошчы. А ў сацыяльна-бытавой сферы закрыта 17 установаў аховы здароўя, амаль 60 аб'ектаў гандлю і грамадскага харчавання, 9 — бытавога абслугоўвання і 107 — адукціі і культуры.

— Я добра памятаю тыя часы, калі ў 1986 годзе ў поўныя голас гаварылі аб нашэсці небяспечных радиенуклідаў на Хойніцкі, Нароўлянскі і Брагінскі ра-

аварыі на ЧАЭС за дваццаць гадоў наша дзяржава выдзеліла звыш 17 мільярдаў долараў.

«Перасяленне ў асноўным завершана»

— Што ўдалося зрабіць за апошнія пяць гадоў у межах Дзяржаўнай праграмы па пераадоленню наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС?

— За гэты час удалося мноўгага дасягнуць. У асноўным завершана перасяленне жыхароў з найбольш забруджаных тэрыторый. Былі ўведзены ў эксплуатацию ўсе запланаваныя аб'екты — звыш 1,9 тысячи кватэр для льготных катэгорый грамадзян агульной плошчай 12,3 тысячи квадратных метраў; школы на 2,2 тысячи вучнёўскіх месцаў, дашкольныя установы, бальніцы, паліклінікі і амбулаторыі. Пасляхова завершана прэзідэнцкая праграма «Дзеці Беларусі» (падпраграма «Дзеці Чарнобыля»), у адпаведнасці з якой новыя спальні і лячэбныя калпусы і школы з'явіліся ў дзіцячых разабілітацыйна-аздараўленчых цэнтрах «Колас», «Ветразь», «Лясная паляна», «Світанак», «Пralеска», «Жамчужына», 38-кватэрны дом — у «Ждановічах» і шэраг іншых аб'ектаў.

Было газіфікавана больш чым 13,3 тысячи жылых дамоў. Увогуле за апошнія пяць гадоў на фінансаванне аб'ектаў, што будуюцца за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджету, якія накіроўваюцца на рэалізацыю Дзяржаўнай праграмы па пераадоленню наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, было выдзелена 260,5 мільярда рублёў (у тым ліку летасць — амаль 70 млрд).

Эфектыўна дзейнічае сістэма сацыяльных абароніў ўсіх катэгорый пацярпейшых. Асаблівая ўвага — людзям, якія сталі інвалідамі ў выніку аварыі на ЧАЭС. Зараз іх налічваецца больш чым 11 тысяч чалавек (сярод якіх 1,3 тыс. — дзеці і падлетькі). Дзяржава аказвае важную сацыяльную падтрымку: бясплатнае харчаванне зараз атрымліваюць 203,3 тысячи навучэнцаў, якія жывуць на забруджаных тэрыторыях. Дыспансэрэзцыяй ахоплена ўсё пацярпейшае насельніцтва, фактычна вырашана пытанне з забесплечченнем медыцынскімі і педагогічнымі кадрамі. Штогод праходзяць аздараўленне 311,2 тысячи чалавек, сярод якіх 258,5 тысячи дзяцей. Праводзіцца вельмі важная і адказная работа. Яе вынікі відавочныя — правядзенне рэгулярных медыцынскіх аглядаў, лячэнне і аздараўленне дазволілі адчуваць палепшыць паказчыкі здароўя жыхароў забруджаных рэгіёнаў.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

— Уладзімір Рыгоравіч, колькі ў грашовым выражэнні склаў урон ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС?

— Паводле ацэнак экспертаў, урон, які быў нанесены нашай дзяржаве чарнобыльскай катастрофай, ацэнваецца ў 235 мільёнаў долараў. Гэтая сума эквівалентная 32 сярэднегадавым бюджэтам рэспублікі 1985 года. Сюды ўключаныя як прымыя страты, так і сродкі, якія трэба выдаткаваць на рэалізацыю комплексу мэтавых мерапрыемстваў па пераадоленню наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС і стварэнню бяспечных умоў жыцця людзей на забруджаных тэрыторыях. Трэба зауважыць, што, на думку вучоных, ацэнка ўрону не з'яўляецца канчатковай, паколькі дасюль няма досыць поўных даных пра медыка-біялагічныя, сацыяльныя і экалагічныя наступствы аварыі на ЧАЭС.

Пераадоленне вынікаў катастрофы — адзін з важнейшых нацыянальных прыярытэтаў. Работа ажыццяўляецца комплексна. Летасць завершана рэалізацыя трэцяй па ліку Дзяржаўнай праграмы па пераадоленню наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС. На яе рэалізацыю на працягу 2001—2005 гадоў з рэспубліканскага бюджэту было выдаткавана больш чым 1,9 трыльёнаў рублёў, у тым ліку летасць — каля 570 мільярдаў рублёў. А ўсяго на пераадоленнне ўрону ад

аварыі на ЧАЭС за дваццаць гадоў наша дзяржава выдзеліла звыш 17 мільярдаў долараў.

— Перасяленне ў асноўным завершана

— Вы правільна кажаце. Сапрадўды, назіраўся мінімум інфармацыі. З Мінска патрабавалі прыслать узоры глеб для аналізу, але для якіх — невядома. Ветка паслала сваіх спецыялістаў (медыкаў, міліцыянераў, кухараў) у згаданыя вамі раёны, а да нас прыслалі цяжарных жанчын з Хойнікаў. Больш таго, у вёску Сівенка Брагінскага раёна перавезлі частку жывёлы і даставілі будаўнічыя матэрыялы на ўзвядзенне жылля для тых, хто эвакуіраваўся з паўднёвых раёнаў вобласці. У Старых Грамыках для іх пачалі будаваць катэджы. Але праз каторы час ўсё гэта перамясцілася ў іншыя раёны, і веткаўчанам стала вядома, што чарнобыльская навала накрыла і іх. Тады, можна сказаць, і началася бацацьба за выживанне.

(Заканчэнне 4-й стар.)

«ЧАРНОБЫЛЬ — ГЭТА ВЯЛІКІ БОЛЬ НАШАГА РАЁНА»

Фота Мікалайя Бяльковіча.

— Чым адметнае выкананне Дзяржайной праграмы па ліквідацыі вынікаў чарнобыльскай катастрофы?

— Перасяленне людзей яшчэ цалкам не закончылася, бо ў экалагічна чыстыя раёны Гомельшчыны з прадастаўленнем жылля будуць перасяляцца жыхары з Веткі, Свяцілавіч і Навілаўкі. Важнейшымі фактарамі бяспечнага пражывання з'яўляюцца: спажыванне насельніцтвам чистых прадуктаў харчавання і вытворчасці іх без радыенуклідаў, правядзенне палітыкі забеспечэння кадрамі ў галінах адукацыі, аховы здароўя, сельской і жыллёва-камунальнай гаспадаркі, будаўніцтва спецыяльна ўзводзімага жылля, арганізацыя штогадовага масавага аздараўлення людзей у санаторыях і прафілакторыях (асабліва дзяцей), павышэнне ўзроўню медыцынскага абслугоўвання.

— Вы сказаі, што за гэтая дваццаць гадоў пасля Чарнобыля ў раён прыехала жыць з іншых мясцін сем тысяч чалавек. Ці ўсім хапае работы?

— Для гэтых людзей прыцягальнае ў першую чаргу тое, што яны тут атрымліваюць жыллё. Жадаючаму працеваць, вядома ж, стараемся і работу даць, каб яны замацаваліся тут, узялі льготныя крэдыты, трывала аселі ў раёне. Як вядома, дзяржава зараз праводзіць палітыку прыярытэту малых гарадоў, якім з'яўляецца і Ветка. Таму мы спадзяёмся на лепшае яе развіццё ў будучым, на тое, каб у нас больш інтэнсіўна развіваўся і сацыяльна-эканамічны сектар, і ўзвядзілася больш жылля. Бо хоць чатыры гады таму многія сям'і атрымалі яго ў

адным словам, вось ужо дваццаць гадоў мы аднаўляем родную зямлю і дабіваемся ў гэтым пэўных поспехаў, што адзначаў у сваім выступленні презідэнт краіны Аляксандар Лукашэнка, які год таму наведаў Веткаўшчыну і сустракаўся з насельніцтвам раёна.

шматкатэрным доме, а летась мы рэканструявалі два двухпавярховыя дамы, ды сёлета плануем пачаць урайцэнтры дваццацікатэрны дом, чарга на жыллё ў Ветцы дасягнула трохсот чалавек. Хвалюе і тое, што ў горадзе маецца, хоць і невялікае, але ўсё ж беспрацоў — паўтара працэнта. І звязана гэта ў многім з тым, што пасля Чарнобыля ў прамысловасць райцэнтра не ўкладваліся ніякія інвестыцыі.

Іншая справа ў вёсцы. Тут і жылля хапае, і работы. А ў далейшым будуць створаны яшчэ больш камфортныя ўмоўы для працаўнікоў. Маю на ўвазе будаўніцтва аграгарадкоў, якія намечана ўзвесці ў 13 населеных пунктах.

За паслячарнобыльскі перыяд у раёне газіфікавана 4659 дамоў, у тым ліку ў Ветцы — 2433 і ў вёсцы 2226, пракладзена газаправодаў нізкага, сярэдняга і высокага ціску 264,6 кіламетра. Распрацаваная на 2005—2007 гады праграма газіфікацыі ўключае з'яўленне «блакітнага» паліва ў 1514 домаўладаннях такіх населеных пунктаў, як райцэнтр, Старае Сяло, Прысно, Свяцілавічы і Вялікія Нямкі.

— А якія прыярытэты ў медыцынскім абслугоўванні насельніцтва?

— Вядома ж, змяншэнне вынікаў адмоўнага ўздзеяння радыяцыі на здароўе чалавека. У камплектаванасць Веткі ўрачамі дасягнула 95—97 працэнтаў. Летась у раён прыехала шэсць урачоў і трынаццаць работнікаў сярэдняга медыцынскага звяза, сёлета чакаем таксама прыбыцця маладых спецыялістаў. Вялікая ўвага надаецца ўмацаванню матэрыяльна-тэхнічнай базы медыцынскіх устано-

воў, аснашчэнню іх сучасным аbstаліванием. Для парашнання: калі, напрыклад, у 2004 годзе яго было закуплена на 80 мільёнаў рублёў, дык летась на 216 мільёнаў больш. Акрамя таго, за апошні час за кошт замежнай спонсарскай дапамогі ў раён паступіла медтэхніка на 175 мільёнаў рублёў. Нагадаю, што ў нас у медыцыне выкананы дзяржаўныя мінімальныя сацыяльныя стандарты, а па асобных пунктах яны пераўзыходзяць сярэднерэспубліканскі паказчык.

— Тым не менш, Віктар Васільевіч, статыстыка сведчыць, што працягваецца рост захворвае масці злакаснымі новаўтварэннямі...

— Гэта сапраўды так. Імклівае павелічэнне захворвае масці на рак сярод апрамененых дарослых, можна сказаць, пачалося з 1992 года, і, па даных Веткаўскага дзяржрэгістра, за дваццаць паслячарнобыльскіх гадоў у назіраемай катэгорыі насельніцтва выяўлена 48 выпадкаў рака шчытападобнай залозы. На канец мінулага года на ўліку ў дзяржрэгістры знаходзіцца 37 мужчын і жанчын з гэтай паталогіяй. Вядома, што малюнак быў бы куды горшы, калі б не прымаліся меры па прафілактычнай і лячэбна-дыягностычнай работе.

— Ды яшчэ ж выяўлены і выпадкі рака малочнай залозы ў жанчын...

— На вялікі жаль, і такое ёсць. Дозы апраменявання, атрыманыя насельніцтвам, не праходзяць бяспследна. Таму і праводзіцца яго аздараўленне ў рамках дзяржаўнай праграмы і Закона Рэспублікі Беларусь «Аб сацыяльной абароне

грамадзян, пацярпейшых ад катастроfy на Чарнобыльскай АЭС». Пачынаючы з 1998 года па мінулы за кошт усіх краініц фінансавання паправілі сваё здароўе санаторна-курортным лячэннем 43 843 чалавекі (маецца на ўвазе, што многія жыхары раёна праходзілі яго кожны год, а школьнікі двойчы ў год). З 2000 года выязджают на аздараўленне і дашкольнікі.

— У раёне падведзены вынікі мінімай пяцігодкі, вызначаны задачы на наступную і сёлетні год. Мяркуючы па ўсім, настрой у працаўнікоў Веткаўшчыны нядрэнны, бо яны псіхалагічна ўжо супакоіліся, відаць. Ці не так?

— Так. Хто хацеў з'ехаць з раёна, той з'ехаў. Тыя ж, хто застаўся тут, ведаюць: трэба жыць. Многае пераадолена ўжо, перажыта. Але наперадзе — вырашэнне шэрагу жыццёва важных пытанняў. Сярод іх — стопрацэнтнае газазабеспечэнне перспектыўных населеных пунктаў, будаўніцтва спецыяльна ўзводзілага жылля ў цэнтральных сядзібах раёна з мэтай перасялення сюды з неперспектыўных маланаселеных вёсак, завяршэнне работ па рэканструкцыі Цэнтральнай раённай бальніцы і пераводу на газавае паліва кацельня ў хлебазавода і каўбаснага цеха райспажытаварыства, рэканструкцыя закансерваваных шасці двухпавярховых жылых дамоў у Ветцы, будаўніцтва і замена водаправодаў у радзе населеных пунктаў і г.д. Работы шмат.

— Якая ваша мара?

— (Усміхаецца.) Убачыць Веткаўшчыну без радыяцыі...

Гутарыў Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

«ПАВІННА АДБЫЦЦА РЭАЛЬНАЕ АДРАДЖЭННЕ...»

(Заканчэнне.
Пачатак на 3-й стар.)

«Паступленне радыенуклідаў у прадукцыю зменшылася ў 10—12 разоў»

— Уладзімір Рыгоравіч, вытворчасць нарматыўна чыстай прадукцыі застаецца адной з найбольш актуальных проблем. Наколькі паспяхова яна вырашаецца?

— У выніку ўкаранення новых тэхналогій удалося забяспечыць вытворчасць нарматыўна чистых прадуктаў харчавання ў грамадскім сектары. У параўнанні з 2000 годам вытворчасць малака з пе-равышэннем дапушчальнага ўтрымання цэзію-137 у грамадскім сектары зменшылася ў 4 разы, а вяртанне жывёлы з мясакамбінату — у 3,2. Паступленне радыенуклідаў у прадукцыю знізілася больш чым у 10—12 разоў. Значна зменшылася колькасць населеных пунктаў, дзе адзначалася перавышэнне дапушчальных уздоўняў цэзію-137 у маладзе: калі ў 2001 годзе іх налічвалася 325, то летасць — 121. Для выпасу жывёл, якіх жыхары трymаюць на ўласных падворках, было створана амаль 38 тысяч гектараў культурных кармавых угоддзяў. Таксама ў «проблемныя» вёскі паставляўся камбікорм з дабаўленнем спецыяльнага сарбенту.

За апошняя пяць гадоў на правядзенне ахойных мераў у аграрнамысловым комплексе было выдаткована 288,1 мільярда рублёў. Гэта дазволіла забяспечыць паставку ў гаспадаркі, якія размешчаны на забруджаных тэрыторыях, 520 тысяч тон калійных і фосфарных угнаенняў, зрабіць вапнаванне глебы на плошчы 228 тысяч гектараў. Працягваецца рэалізацыя праекта МАГАТЭ «Рэабілітацыя тэрыторый, якія забруджаны ў выніку катастрофы на Чарнобыльской АЭС». У яго межах на Хойніцкім сыраворобчым камбінаце быў створаны цэх па вытворчасці высакаякаснай муки. З мэтай атрымання максімальнай эканамічнай аддачы ад збожжа, якое не выкарыстоўваецца на харчовыя патрэбы з-за павышэння ўтрымання радыестронцыю, у Хойніцкім раёне праводзіцца рэканструкцыя спрэцавода. У Магілёўскай вобласці быў дасягнуты добры вынік па рэалізацыі сістэмы мераў па рэструктурызацыі пасяўных плошчаў і павышэнню тэхналагічнай дысцыпліны. Завершана аснашчэнне камбінату хлебапрадуктаў гама-бэта-спектрометрамі для контролю ўтрымання радыестронцыю ў збожжы. На Гомельшчыне пачала праца ваць лабараторыя дыягностыкі захворванняў жывёл. Абнаўлецца парк радыеметрычных прыбораў, рэзервныя фонды якіх створаны ў Брестскім, Гомельскім і Магілёўскім абласных цэнтрах гігіёны і эпідэміялогіі. У Палескім дзяржавным радыяцыйна-экалагічным запаведніку ствараецца сучасная лабараторыя радыяцыйных вымярэнняў, якая дапоможа ў вывучэнні паводзінаў радыенуклідаў (цэзію, стронцыю, плутонію, амерыцыю) у навакольным асяроддзі.

З 2002 года пачалася праграма пераспецыялізацыі сельскагаспадарчых прадпрыемстваў Гомельскай і Магілёўскай абласцей. На гэтыя патрэбы было выдзелена 34,3 мільярда рублёў.

— Ці апраўданыя такія выдаткі?

— Выдаткі цалкам апраўданыя, што пацвярджаюць лічбы: напрыклад, агульныя гадавы эканамічны эффект ад укаранення інстытутаў радыялогіі праграм зменення спецыялізацыі гаспадараў і развіцця вытворчасці, накіраваных на атрыманне нарматыўна чистай і рэнтабельнай прадукцыі, у Брагінскім, Хойніцкім і Чачэрскім раёнах склаў каля 4,4 мільярда рублёў. Як бачым, рэалізацыя наўковых рэкамендацый прыносіць значны плён. У выніку ўка-

ранення распрацовак Магілёўскага філіяла Інстытута радыялогіі і правядзення арганізацыйных мерапрыемстваў за апошнія трох гады ў 21 гаспадарцы вобласці практична поўнасцю вырашана праблема атрымання збожжа, якое адпавядае нарматыўным патрабаванням па ўтрыманню радыестронцыю. Прычым, гэтага удалося дасягнуць без павелічэння выдаткаў на ахойныя меры. Эканамічны эффект ад укаранення распрацовак у 2004 годзе склаў 110 мільёнаў рублёў. Аптымізацыя працэсу вытворчасці кармоў і рэгулявання воднага рэжыму на меліярованых землях на аснове рэкамендацый Брестскага філіяла Інстытута радыялогіі дазваляе зніць забруджванне кармавых культур у 2—5 разоў (у параўнанні з той практикай правядзення работ, што прымяняеца звычайна). Падлічана, што пры гэтым гадавы эффект складзе каля 700 мільёнаў рублёў.

«Ад бязвыплатнай дапамогі — да праектаў крэдытавання»

— Як развіваецца апошнім часам міжнароднае супрацоўніцтва?

— Апошнім часам міжнароднае чарнобыльскае супрацоўніцтва атрымала новы імпульс для далейшага развіцця. Гэта адбылося ў 2002 годзе, калі місія ААН быў падрыхтаваны даклад «Гуманітарныя наступствы аварыі на Чарнобыльской АЭС: стратэгія рэабілітацыі». У ім упершыню дадзены рэкамендацыі аб змяненні прыярытэтай — пераходу ад аказання надзвычайнай гуманітарнай дапамогі да доўгачасовага працэсу садзейнічання комплекснай рэабілітацыі пацярпейшых рэгіёнаў. Прадастаўленне Сусветным банкам мэтавай пазыкі адкрывае новы этап супрацоўніцтва. Адбываецца пераход ад бязвыплатнай дапамогі да праектаў крэдытавання.

Чарнобыльская праблематыка ўключана ў праграмы супрацоўніцтва з асноўнымі міжнароднымі ўстановамі сістэмы ААН. Наладжана ўзаемадзеянне з арганізацыямі Швейцарыі, Францыі, Італіі, Германіі, Ірландыі, Японіі. За апошняя пяць гадоў у Беларусь паступіла міжнароднай гуманітарнай і тэхнічнай дапамогі больш чым на 400 мільёнаў долараў. Штогод да 50 тысяч дзяцей з пацярпейшых рэгіёнаў выязджаюць на аздараўленне ў 26 замежных краін. У межах двухбаковага супрацоўніцтва ажыццяўляецца рэалізацыя пагадненняў паміж урадамі Беларусі і Кітая аб працягастаўленні бязвыплатнай дапамогі на 6 мільёнаў долараў. За 2001—2005 гады Камчарнобыль рэалізаваў міжнародных праектаў і праграм больш чым на 21 мільён долараў. Прызначэнне актуальнасці праблематыкі з'яўляецца саўтарства 69 краін пры распрацоўцы рэзалюцыі па Чарнобылю, якая была прынята 14 лістапада 2005 года на пленарным пасяджэнні 60-й сесіі Генеральнай Асамблей ААН. Гэта самая вялікая колькасць за апошнія 13 гадоў. Сёлета дваццатая гадавіна катастрофы на Чарнобыльской АЭС. Задача Камчарнобыля — забяспечыць паставленне аб'ектыўнай інфармацыі для суветнай грамадскасці і прамаўмах, якія патрабуюць вырашэння. Неабходна прапанаваць накірункі ўзаемадзеяння, якія адпавядаюць як задачам нашай дзяржавы, так і інтэрэсам патэнцыяльных арганізацый і краін-донараў. Дасягненню гэтага паслужыць прадстаўнічая міжнародная канферэнцыя, якая адбудзеца ў Мінску і Гомелі 19—21 красавіка.

— Чаго удалося дасягнуць у межах сумеснай дзейнасці з Рэспублікай?

— Летасць паспяхова завяршылася выкананне Праграмы сумеснай дзейнасці па пераадolenню наступстваў чарнобыльскай ката-

строфы ў межах Саюзной дзяржавы на 2002—2005 гады. З саюзнага бюджету было выдзелена ў асвоена 980 мільёнаў расійскіх рублёў. Падчас сумеснай дзейнасці вырашаліся задачы, якія дапаўнялі нацыянальныя праграмы і патрабавалі аб'яднання намаганняў дзвюх краін. Быў пабудаваны і аснашчаны абсталяваннем завод медпрэпаратаў у Скідалі, дзе арганізавана вытворчасць гатовых лекавых формаў. Сумеснымі намаганнямі вучоных распрацаваны шэраг тэхналогій, нарматыўных дакументаў. Створаны адзіны расійска-беларускі банк даных па асноўных аспектах чарнобыльскай катастрофы, пачаў працаваць сумесны інфармацыйны цэнтр. Створаны і ўкаранёны тэхналогіі вытворчасці харчовай прадукцыі, узбагачанай ёдам. Канструктыўнае супрацоўніцтва будзе працягвацца і надалей — праект чарговай сумеснай праграмы зараз разглядаецца расійскім урадам.

«Людзі павінны быць упэўнены ў заўтрашнім дні»

— Уладзімір Рыгоравіч, якія асноўныя прыярытэты чацвёртай Дзяржпраграмы па пераадоленню наступстваў аварыі на ЧАЭС?

— Асноўныя яе прыярытэты — аднаўленне здароўя і паляпшэнне якасці жыцця пацярпейшага насельніцтва, а таксама рэабілітацыя забруджаных тэрыторый. Для выканання гэтых глабальных задач плануеца выдатковаць 3,1 трыльёнаў рублёў з рэспубліканскага бюджету і 160,8 мільярда рублёў — з мясцовых. Паколькі маштабы забруджвання вельмі значныя, то меры па абароне насельніцтва і тэрыторый павінны насіць доўгачасовы і комплексны характар. Неабходна эфектыўна выкарыстоўваць сродкі на капітальнае будаўніцтва, накіроўваць іх у першую чаргу на абулдакванне пацярпейшых рэгіёнаў, узвядзенне жылля і далейшую пераспецыялізацыю сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Плануеца газіфікаваць усе населенныя пункты ў зоне забруджвання па цэзію-137 зыш 5 кюры на кв. кіламетр і там, дзе доза апраменявання складае больш чым 1 мілізіверт у год. Гэта калі 8,5 тысяч жылых дамоў, трэба ўвесці ў дзяянне 463 км газаразмеркавальных сетак. На забруджаных тэрыторыях будуть пабудаваны дашкольныя ўстановы, бальніцы, школы, іншыя сацыяльныя аб'екты. Мяркуеца забяспечыць насельніцтва пацярпейшых рэгіёнаў якаснай пітной водой, для чаго будзе пабудавана 150 кіламетраў водаправодных сетак. Плануеца, што будзе поўнасцю завершана рэканструкцыя дзіцячых рэабілітацыйна-аццарападынчых цэнтраў. Дзяржжа-ва бярэ на сябе абавязак гарантаваць атрыманне нарматыўна чистай прадукцыі на забруджаных радыенуклідамі землях як у грамадскім сектары, так і на ўласных падворках. Дасягнуць усяго гэтага плануеца праз рэалізацыю мэтавых задач Дзяржпраграмы. Ноўныя ўмовы яе выканання звязаны са змяненнем умоў фарміравання, фінансавання яе мерапрыемстваў. Неабходна наладзіць сур'ёзны кантроль за эфектыўным, аргументаваным выдзяленнем сродкаў і іх выкарыстаннем.

Выканаўшы ўесь комплекс праграмных заданняў, мы зможем забяспечыць надзейную сацыяльную і медыцынскую абарону насельніцтва, поўнасцю рэалізаваць мерапрыемства па аздараўленню. Павінна адбыцца рэальнаяе адраджэнне пацярпейшых рэгіёнаў. У гэтым галоўная сутнасць стратэгіі па далейшаму развіццю забруджаных тэрыторый. Людзі, якія тут жывуць, павінны быць упэўнены ў заўтрашнім дні.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

Гарантыя. З павышанай планкай

(Заканчэнне.

Пачатак на 3-й стар.)

— Таксама «трайдзыцыйная» праблема — пенсіі. Які іх узровень у «чарнобыльцаў»?

— Зайважу адразу, што памеры так званых «чарнобыльскіх» пенсій — вышэй, чым у сярэднім па краіне. І часам — у некалькі разоў. Некалькі лічбаў. Зараз сярэдняя пенсія інвалідам у выніку катастрофы на ЧАЭС складае 599 тыс. (у тым ліку інвалідам I групы — 1 млн 5 тыс.), па страже карміцеля на кожнага ўтрыманца — 480 тыс., сярэдняя датэрміновая пенсія па ўзросту ўдзельнікаў ліквідацый наступстваў катастрофы, што працавалі ў 1986—1987 гадах у межах 10-кіламетровай зоны ці атрымалі прафесійнае захворванне ў сувязі з прамянёвым уздзеяннем па работах па эксплуатацыі Чарнобыльскай АЭС або ў зоне эвакуацыі (адчуждэння), а таксама асобам, якія сталі інвалідамі ў выніку наступстваў аварыі, — адпаведна 275 тыс. і 262 тыс. рублёў. Апроч таго, нагадаю, што час работы па эксплуатацыі ЧАЭС, а таксама ў зонах эвакуацыі, першачарговага і наступнага адсялення залічваецца ў працоўны стаж для прызначэння пенсіі ў льготным парадку — у памеры 3 або 1,5 раза. І яшчэ. Сёння сацыяльныя пенсіі ў грамадзян, што пацярпелі ад катастрофы, у 2,5 раза вышэй, чым памеры іншых сацыяльных пенсій. У прыватнасці, сярэдняя сацыяльная пенсія ў выніку аварыі на ЧАЭС у дзяцей-інвалідаў ва ўзросце да 18 гадоў у красавіку складае 295 тыс., а сярэдняя сацыяльная пенсія ў дзяцей-інвалідаў, вылічаная па агульных нормах, — 120 тыс. рублёў у месяц.

— Дэмографічная бяспека — тэма вострая для ўсёй краіны. Аднак, напэўна, у першую чаргу — для забруджаных тэрыторый. Якія дадатковыя стымулы па павелічэнню нараджальнасці тут прадугледжвае наша заканадаўства?

— Такіх дадатковых стымулаў прынамсі два. Па-першае, вызначана, што жанчынам, якія працьвяваюць на тэрыторыі з радыяцыйным забруджваннем 1 Кюры і вышэй, дапамога выплачваецца за перыяд не з 30, а з 27 тыдняў цяжарнасці. А працягласць такой выплаты павялічваецца са 126 да 146 календарных дзён. І па-другое. Нагадаю, што дапамога па дзіцем ва ўзросце да 3 гадоў маці ці бацьку, якія працьвяваюць у зонах першачарговага і наступнага адсялення, а таксама на тэрыторыях з правам на адсяленне, выплачваецца ў двайным памеры.

— Яшчэ адна «асаблівасць» забруджаных тэрыторый — вялікая доля пажы-

лода насельніцтва. На якую дапамогу могуць разлічваць гэтыя людзі?

— Як вядома, у кожным адміністрацыйным раёне нашай краіны створаны цэнтры сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва. Таму зараз асноўная работа па аказанню дапамогі пажылым людзям, інвалідам, іншым сацыяльна «слабым» катэгорыям грамадзян вядзеца менавіта праз такія цэнтры. І, зайважу, гаворка ідзе аб самых розных відах падтрымкі — абслугоўванні на дому, тэрміновай, психалагічнай дапамозе, рэабілітацыі, магчымасцях дзённага і кругласутачнага догляду. Пры гэтым нельга не адзначыць, што апошнім часам тэрытарыяльныя цэнтры не проста чакаюць заяў, а імкнуцца знайсці праблемы людзей самі. Так, у краіне праведзена абледаванне ўмоў жыцця 141 тыс. адзінок і 572,5 тыс. адзінока працьвяваючых грамадзян ва ўсіх населеных пунктах. У выніку мы даведаліся, каму з іх патрэбна тая ці іншая дапамога, і, да прыкладу, толькі за мінулы год яе атрымалі 14,5 тыс. адзінок пажылых грамадзян у Магілёўскай, 14,6 тыс. — у Брэсцкай, а таксама 18,5 тыс. — у Гомельскай абласцях.

Далей. Для пажылых грамадзян і інвалідаў, якія маюць патрэбу ў доглядзе, у пацярпеўшых рэгіёнах працуе 25 «дарослых» і 4 дзіцячыя дамы-інтэрнаты. І тым не менш практика паказвае, што сёння гэтага ўжо недастаткова. Як вынік, вызначана, што да 2010 года за кошт новага будаўніцтва і пераабсталявання пад інтэрнаты лячэбна-прафілактычных і аздараўленчых устаноў павінна быць створана 300 дадатковых месцаў у Брэсцкай і 420 — у Гомельскай абласцях. А на Магілёўшчыне за кошт сродкаў мясцовых бюджетаў плануеца адкрыць 3 новыя аддзяленні кругласутачнага знаходжання на 75 месцаў.

Нарэшце, не будзем забываць на такі від падтрымкі малазабяспечаных сем'яў і асобных грамадзян, як адрасная сацыяльная дапамога. Такая падтрымка была ўведзена з пачатку 2001 года, і ўсяго за гэты час яе атрымалі больш за 420 тыс. чалавек. Прычым амаль трэць з іх былі жыхарамі найбольш пацярпеўшых рэгіёнаў — Гомельскай і Магілёўскай абласцей.

— Якой будзе «чарнобыльская» падтрымка заўтра?

— На мой погляд, сацыяльная абарона «чарнобыльцаў» павінна заставацца адным з прыярытэтаў. І прычым сама планка гарантый у дадзеным выпадку і надалей будзе вышэй «сярэдняй». Бо ў рэшце рэшт гаворка ідзе аб людзях, якія пацярпелі не па сваёй віне. І з гэтым нам усім трэба лічыцца.

Гутарыў Сяргей ГРЫБ.